

ки: панорамна рентгенограма, телерентгенограма, вимірювання КДМ за Тонном, Поном, Корхгаузом та ін.).

Напередодні кожен майбутній лікар-ортодонт власноруч у зуботехнічній лабораторії під уважним керівництвом зубних техніків виготовляє ортодонтичний апарат для лікування зубощелепної патології. При виготовленні апарата кожен може проявити свою креативність, а зубні техніки допоможуть з'єднати відомі елементи унікальним чином. Саме виготовлення ортодонтичного апарата власноруч допомагає підвищувати ефективність навчання практичних навичок і дозволяє майбутнім лікарям проявити свою творчість, відмовитися від шаблонного мислення й показати своє бачення лікування тієї чи іншої патології.

Майбутня успішна лікарська діяльність сучасного лікаря-ортодонта залежить від того, наскільки вигідно він буде представлений на ринку праці. І саме креативне мислення лікаря допоможе піднятися на найвищу сходинку. Можна зробити висновок, що навчальний процес на кафедрі післядипломної освіти лікарів-ортодонтів для майбутніх спеціалістів – це не лише набуття професійних якостей майбутнього лікаря, а й усебічний розвиток, де особливу увагу потрібно приділяти творчому підходу. У кожній людині природою закладений певний творчий потенціал. Кожен викладач має поставити перед собою завдання виявити ці здібності й розвинути їх якомога повніше. Надзвичайно важливо навчити бачити прекрасне, тонко сприймати навколишній світ, правильно й об'єктивно висловлювати думки. Робота ця копітка, об'ємна, тож розпочинати її слід якомога раніше і проводити системно. Успішно розвиває творчі здібності той викладач, який сам є творчою індивідуальністю.

Список використаної літератури

1. Позняк Т.М. Розвиток креативних здібностей особистості. Вісник Чернівецького національного педагогічного університету / Позняк Т. М. // Сер.: Психологічні науки. – 2013. – № 114. – С. 161-166.
2. Саврасов М.В. Емоційно-мотиваційні складові креативності особистості. Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди/ Саврасов М.В.// Психологія. – 2012. – №42 (1). – С. 202-211.
3. Сокологорська-Нікіна Ю.К. Особливості навчання на післядипломному етапі в умовах карантину/ Сокологорська-Нікіна Ю.К., Куроедова В.Д., Галич Л.Б., Стасюк О.А., Виженко Є.Є., Петрова А.В., Ніколішин І.А. // Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 25 березня 2021 р. – Полтава, 2021. – С. 251-253.
4. Шапар В.Б. Сучасний тлумачний психологічний словник / В.Б. Шапар. – Х.: Прапор, 2005. – 640 с.

ОСОБЛИВОСТІ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ НА КАФЕДРІ ВНУТРІШНЬОЇ МЕДИЦИНИ № 2 ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ ЗА УМОВИ ЗМІШАНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Талаш В.В.

Полтавський державний медичний університет

Розглянуто проблеми, що виникли в освітньому процесі на кафедрі внутрішньої медицини № 2 під час воєнного стану за умови змішаної форми навчання. Запропоновано методичний підхід до організації, проведення практичних занять і контролю рівня знань здобувачів освіти.

Ключові слова: освітній процес, дистанційне навчання, тести, ситуаційні задачі, Classroom, ZOOM.

The problems that arose in the educational process at the Department of Internal Medicine No. 2 during martial law under the condition of a mixed form of education were considered. A methodical approach to the organization, conducting of practical classes and control of students' knowledge level is proposed.

Keywords: educational process, distance learning, tests, situational tasks, Classroom, ZOOM.

Організація освітнього процесу на кафедрі внутрішньої медицини № 2 здійснюється на основі освітньо-професійної програми (ОПП), упроваджені ще у 2016 році [5]. Оскільки на той момент перед стейкхолдерами ще не було таких викликів, із якими зіткнулась наша країна в останні 2 роки, то заочна форма підготовки здобувачів медичної освіти не передбачалася взагалі. Проте пандемія COVID-19 показала спроможність медичної школи подолати небувалі труднощі освітнього процесу, застосувавши переведення його на дистанційну форму освіти [1].

На сьогодні перед нами стоять два виклики – це воєнний стан унаслідок повномасштабного вторгнення армії російської федерації та зростаюча розповсюдженість нової коронавірусної інфекції. Задля забезпечення належної якості освітнього процесу ЗВО вимушений адаптувати свої освітні компоненти до вимог сучасності вдруге. За цієї умови освітній процес на кафедрах проводиться аудиторно в офлайн-режимі, на період повітряної загрози чи ракетного удару – у бомбосховищах, а за високої ймовірності масованих ракетних обстрілів – дистанційно.

Мета нашої роботи – обґрунтування моделі організації проведення практичних занять на кафедрі внутрішньої медицини № 2 за змішаною формою навчання в умовах воєнного стану.

«Внутрішня медицина» вивчається здобувачами освіти медичного факультету № 1 і № 2 та міжнародного факультету на 5–6 році навчання, військово-польова терапія і професійні хвороби – на 5 курсі. Тобто на кафедрі навчаються здобувачі освіти, в яких уже є багаж знань, умінь, сформовані необхідні практичні навички, деякі з них уже мають досвід праці в медичній сфері, бажання поглиблювати свої знання і вміння під час практичних занять. Слід зазначити, що вивчення внутрішньої медицини – основа професійної компетенції, оскільки вивчає етіологію, патогенез, клінічні прояви захворювань внутрішніх органів, основні принципи діагностики, лікування й реабілітації хворих [5].

Під час вивчення військово-польової терапії на перший план виходить формування в майбутніх лікарів відповідних системних знань і умінь, відпрацювання практичних навичок у симуляційному центрі, уміння надавати не-

відкладну допомогу при загрозливих для життя й здоров'я патологічних станах у воєнний час і в надзвичайних ситуаціях, знання особливості клінічних проявів, діагностики, лікування **захворювань, викликаних дією на організм радіації, термічних, фізичних, хімічних та інших загроз воєнного часу**. Важлива роль у формуванні, задоволенні, діагностиці рівня знань належить комп'ютерному тестуванню [4;6].

Урахувавши попередні методичні розробки співробітників кафедри, проаналізувавши всі наявні освітні платформи й засоби зв'язку, ми розробили модель організації практичного заняття, яке проводиться з використанням сучасних засобів зв'язку, залучення інноваційних навчальних технологій, онлайн-ресурсів, включаючи інтерактивні форми навчання і під час аудиторного, і під час дистанційного навчання [1-3]. Ми вважаємо, що для організації практичних занять у період воєнного часу необхідно:

1. Збільшити практичну спрямованість вивчення освітнього компонента за умови навчання в офлайн-режимі, оскільки вона передбачає засвоєння не лише теоретичних знань, а й методичних прийомів фізичного обстеження хворого, методики семіологічної оцінки його результатів. Це вимагає особистої присутності здобувача освіти біля ліжка хворого. Під час роботи за змішаною формою навчання актуальним є створення і розв'язання здобувачами освіти ситуаційних задач, моделювання й аналіз конкретних клінічних ситуацій, розбір клінічних випадків, відповідно до теми практичного заняття, ведення щоденників, обґрунтування діагнозів, використання й технології «навчання у співробітництві», метод «мозкового штурму» та ін. Це сприяє кращому засвоєнню матеріалу, розвитку клінічного мислення, спонукає здобувачів освіти до самоосвіти й самовдосконалення.
2. Використовувати всі можливі засоби освіти: слово, слайди, презентації, відеофільми, посібники, підручники, інтернет-ресурси, тестові завдання тощо [1-3]. Із цією метою співробітники кафедри регулярно підвищують педагогічну майстерність, публікують статті, посібники тощо. У 2021 році видано навчальний посібник «Збірник тестових завдань (ревматологія, нефрологія)», у жовтні 2022 р. – збірник тестових завдань «Основні внутрішньої медицини (ревматологія)» англійською мовою, які можуть використовувати здобувачі вищої освіти і під час самопідготовки до занять, і під час повітряних тривог, у бомбосховищі. На кафедрі функціонує комп'ютерний клас, комп'ютери підключені до безлімітної мережі інтернет. Співробітники кафедри поглиблюють свої знання, використовуючи інформацію, фото- і відеоматеріали з інтернет-сайтів, проводять відео-конференції ZOOM, контроль зрізів рівня знань здобувачів освіти.
3. Приділяти увагу для успішного складання ліцензійного іспиту КРОК-2. Із цією метою в Google Clas створено завдання, які охоплюють тестові завдання з бази даних попередніх років, систематизовані за темами практичного заняття.
4. Проводити оцінювання рівня підготовки здобувачів освіти з використанням тестових завдань, теоретичних запитань і оцінки за виконання практичних навичок під час кожного практичного заняття, ПМК, OSKI.
5. Поглиблювати знання і вміння здобувачів освіти з curaції хворого в невідкладних станах і під час надзвичайних ситуацій. З цією метою на кафедрі розроблено алгоритми тактики лікаря при загрозливих для життя і здоров'я пацієнта станах. Практичні навички засвоюються під час практичних занять і в симуляційному центрі.
6. Широко використовувати освітню платформу Google Clas, в якій легко створювати курси, тестові завдання, роздавати завдання, спілкуватися, і відеоконференції ZOOM, під час яких є можливість демонструвати на екрані презентації за темою практичного заняття, проводити розбір клінічних ситуацій, представлених наочно, із даними клініко-лабораторних показників, інструментальних обстежень, зображень тощо.
7. Створити чат у Viber чи Телеграм для швидкого спілкування викладача з академічною групою в різних ситуаціях. За цієї умови викладачі й здобувачі освіти мають можливість вільно спілкуватися між собою, отримувати оголошення, посилання на ZOOM-конференції, завдання – в Google Clas тощо.

Натепер колектив кафедри вважає, що жодна модель дистанційного заняття ніколи не зможе досягти рівня її ефективності, який можна досягнути під час проведення практичного заняття в офлайн-режимі. Проте ситуація, що склалася в Україні, часте перебування зі студентами в бомбосховищах змушують нас переглянути свої погляди, змінити деякі правила, щоб адаптуватися до неї й продовжувати непросту роботу надавача послуг вищої освіти. Натепер на перший план виходять можливості, які надають нам сучасні технології, їх не можна ігнорувати, незважаючи на всі обмеження нинішнього навчання.

Ми вважаємо, що запропонована нами модель організації практичних занять відповідає вимогам освітнього компонента, перспективна для проведення практичних занять за умови змішаної форми навчання.

Список використаної літератури

1. Овчаренко Л.К. Дистанційне навчання в реаліях вищої медичної освіти / Л.К. Овчаренко, І.В. Циганенко, О.В. Мохначов // Матеріали Всеукраїнської навчально – наукової конференції з міжнародною участю 25 березня 2021 року: «Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти», м. Полтава, 2021. – С. 195-196.
2. Пустовойт Г.Л. Інтерактивні форми навчання як ефективний інструмент реалізації навчального процесу / Г.Л. Пустовойт, Т.І. Ярмола, Ю.А. Кострікова, В.В. Талаш, Л.А. Ткаченко // Матеріали Всеукраїнської навчально – наукової конференції з міжнародною участю 25 березня 2021 року: «Реалії, проблеми та перспективи вищої медичної освіти», м. Полтава, 2021. – С. 221-222.
3. Пустовойт Г.Л. Якість навчального процесу у вищій медичній школі: проблеми й перспективи / Г.Л. Пустовойт, Т.І. Ярмола, Ю.А. Кострікова, В.В. Талаш, Л.А. Ткаченко // Матеріали Всеукраїнської навчально – наукової конференції з міжнародною участю 24 березня 2022 року: «Сучасні тренди розвитку медичної освіти: перспективи і здобутки», м. Полтава, 2022. – С. 246-247.
4. Робочий зошит з військової терапії. Внутрішня медицина. Модуль 2: навчальний посібник для студентів 5 курсу медичних факультетів спеціальностей «Медицина», «Педіатрія» закладів вищої освіти МОЗ України / В.А. Візір, О.В. Деміденко, А.С. Садошов. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. – 167 с.
5. Силабус. «Внутрішня медицина в тому числі клінічна фармакологія, клінічна імунологія та алергологія, професійні хвороби» [Інтернет]. Полтава, 2021. 81 с. Доступно: .
6. Силабус «Підготовка офіцерів запасу» [Інтернет]. Полтава, 2021. 20 с. Доступно: <https://www.pdmu.edu.ua/>.